«فرهیختگان» دستورالعمل‌های اخیر دانشگاه آزاد اسلامی در اصلاح قوانین آموزشی را بررسی کرد

افزایش سهم پژوهش در مقطع دکتری

امین خلیق
روزنامه‌نگار

کیفیت آموزش به‌خصوص در مقاطع دکتری و ارشد، همواره یکی از دغدغه‌های مسئولان دانشگاهی بوده است. هرچند آبشخور بخش مهمی از انتقادات نظام تربیتی آموزش و پرورش کشور است، اما انتقادات به نظام آموزش‌عالی نیز کم نبوده و همین موضوع باعث شده مسئولان به دنبال اصلاح و تغییراتی در ساختار آموزشی کشور باشند. مدتی است دانشگاه آزاد اسلامی نیز تغییرات در دوره‌های آموزش خود را آغاز کرده است. جواد علمائی، سرپرست معاونت علوم، مهندسی و کشاورزی دانشگاه خردادماه امسال با اشاره به نیاز به بسترسازی‌های لازم برای ریل‌گذاری جدید در این دانشگاه گفت: «باید در دانشگاه آزاد اسلامی بستری فراهم کنیم که اهداف بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی محقق شود. این دانشگاه در یک ریل جدید قرار گرفته و فرصت خدمت را برای مدیران فراهم کرده است.» او با اشاره به استراتژی‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی گفت: «بازنگری و بهبود نظام آموزشی و پژوهشی با هدف افزایش کارآمدی، توسعه فناوری‌های متناسب با نیاز جامعه با نگرش ایجاد تحول در علوم، مهندسی و کشاورزی و توسعه ارتباط دانشگاه با صنعت، جامعه و کشاورزی از استراتژی‌های مهم آن است.»

علمائی در این نشست با تاکید بر اصلاح فرآیندهای اجرایی گفت: «براساس استراتژی‌های جدید دانشگاه در حوزه آموزشی و پژوهشی نسبت هرم هیات‌علمی اصلاح و بهبود می‌یابد و آموزش‌عالی براساس تقاضای اجتماعی و مزیت رقابتی واحدها و سند آمایش سرزمینی دانشگاه گسترش پیدا می‌کند.» او راهکار این تغییرات را در تغییرات و بازنگری در آیین‌نامه‌ها دانسته و می‌گوید: «ارائه برنامه آموزشی و درسی جدید، بازنگری آیین‌نامه‌ها، گسترش علوم بین‌رشته‌ای، تغییر رویکردهای پژوهشی محصول‌محور به‌جای مقاله‌محور و تقویت تسهیلات آموزشی و پژوهشی از فعالیت‌های درون‌سیستمی است.» مساله اصلاح روندها تنها به گفته‌های علمائی محدود نبود و دکتر محمدمهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی نیز بارها بر دانشگاه «مساله‌محور» و کیفیت‌های آموزشی که دانشجویان را قادر به حل مسائل کشور کند، تاکید کرده است. برای مثال او ۱۸ آبان‌ماه در مراسم افتتاح مرکز رشد و نوآوری واحد علوم و تحقیقات که یکی از ساختارهای لازم برای رشد علمی دانشجویان و ارتباط دانشگاهیان با صنعت است، گفت: «در گذشته این‌طور بود که یک جوان درس می‌خواند تا در یک مسیری وارد محیط کار شود، اما امروز با تحول در علم و فناوری بحث آموزش، پژوهش، فناوری و حتی تولید محصول بسیار به هم نزدیک شده است؛ در حقیقت ما یک بازنگری در روش و شیوه دانشگاه و کارآمدسازی را پیش گرفته‌ایم که در دانشگاه‌های دنیا مطرح است.» او در پاسخ به این سوال که تاسیس سرای نوآوری چقدر می‌تواند دانشگاه آزاد اسلامی را به سمت دانشگاه نسل سوم و افق ۱۴۰۴ نزدیک کند، گفت: «ما هیچ چاره‌ای نداریم جز اینکه آموزشی که به جوانان داده می‌شود، کارآمد باشد، و اینکه چرا نگاه دانشجویان به فرهنگ کار باید عوض شود.» همین مسائل باعث شده در چند وقت اخیر شاهد تغییراتی در روند آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی باشیم. خبرهایی مانند بازنگری در ۱۴ رشته تحصیلی و تغییر در دستورالعمل‌های تعداد واحدهای درسی دانشجویان دکتری و نیز تغییراتی در دروس جبرانی این دانشجویان که از ابتدای امسال شنیده می‌شود، نشان‌دهنده حرکت دانشگاه آزاد اسلامی برای افزایش بهره‌وری دانشجویان و توجه به مسائل روز است.

افزایش سطح پژوهش به جای آموزش صرف

یکی از مسائل مهم در کارآمدسازی دانشجویان به‌خصوص در مقاطع تحصیلات تکمیلی، افزایش مسائل پژوهشی است. فرافرتن از مسائل آموزشی و اجازه به دانشجویان برای بررسی موضوعات مختلف یکی از موضوعاتی است که نظام‌های آموزشی گوناگون تاکنون مورد توجه قرار داده‌اند. پیرامون همین مورد دستورالعمل جدیدی در ۲۱ آبان‌ماه مبنی‌بر افزایش میانگین دروس پژوهشی در مقطع دکتری به واحدهای دانشگاه‌های آزاد اسلامی ارسال شده است. بر این اساس «تعداد واحدهای درسی دوره دکتری تخصصی ۳۶ واحد است که از این تعداد، ۱۲ تا ۱۸ واحد آن آموزشی و ۱۸ تا ۲۴ واحد پژوهشی (رساله) است.» امیر احمری‌نژاد، معاون آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام(ره) پیرامون تغییرات این تعداد واحدهای درسی دوره دکتری تخصصی دانشگاه آزاد اسلامی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» گفت: «در دستورالعمل قبلی از ۳۶ واحد درسی دوره دکتری تخصصی، به‌صورت میانگین ۱۸ واحد به دروس آموزشی و ۱۸ واحد به دروس پژوهشی اختصاص پیدا کرده بود، که برای ۱۸ واحد آموزشی بین ۱۵ تا ۲۱ واحد در نظر گرفته شده بود و بر این اساس افراد می‌توانستند بین ۲۱ تا ۱۵ واحد نیز براساس واحدهای بافامیده از تعداد کل واحدها دروس پژوهشی را انتخاب کنند که به‌دلیل اینکه گروه‌های آموزشی در این مورد تصمیم می‌گرفتند، بسیاری از دانشگاه‌ها میانگین ۱۸ را در نظر گرفته و ۱۸ واحد را به دروس آموزشی و ۱۸ واحد را نیز برای دروس پژوهشی اختصاص دادند.» بر این اساس شاهد تغییر در میانگین دروس آموزشی و پژوهشی در مقطع دکتری هستیم. هرچند میانگین این دروس پیش از این ۱۸ واحد بوده، اما براساس دستورالعمل جدید، میانگین دروس آموزشی به ۱۵ واحد کاهش و میانگین دروس آموزشی به ۲۱ واحد افزایش پیدا کرده است که می‌توان آن را نشان‌دهنده افزایش اهمیت به مقوله پژوهش دانست. تغییر در نگاه به دو مقوله آموزش و پژوهش در مقطع دکتری، دست دانشجویان برای انجام تحقیقات را باز کرده تا این گروه بتوانند براساس مسائل اساسی کشور مشکلات کشور را برطرف کنند.

تغییر در سرفصل‌ها

۳۰ شهریورماه خبر ابلاغ سرفصل‌های بازنگری‌شده ۱۴ رشته در مقاطع کارشناسی پیوسته، کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه آزاد اسلامی توسط جواد علمائی، سرپرست معاونت علوم، مهندسی و کشاورزی و عبدالحسین خسروپناه، معاون علوم انسانی و هنر دانشگاه آزاد اسلامی اعلام شد. بر این اساس سرفصل‌ها شامل رشته‌های مهندسی صنایع مبلمان و مهندسی ماشین‌های صنایع غذایی در مقطع کارشناسی، رشته‌های آمار اقتصادی، شیمی مهندسی معماری گرایش مسکن، مدیریت آموزشی، زبان و ادبیات فارسی، جغرافیای سیاسی، تحقیقات آموزشی و آموزش و بهسازی منابع انسانی در مقطع کارشناسی ارشد و رشته‌های زبان و ادبیات فارسی، مدیریت رسانه، زبان‌های باستانی ایران و رفتار حرکتی در مقطع دکتری مورد بازنگری قرار گرفته است. بر این اساس برخی رشته‌ها با تاکید بر کارهای عملی و توجه به بازار تغییراتی داشته‌اند. توجه به اقداماتی از قبیل تغییر در سرفصل‌ها با توجه به تغییراتی که در روند علمی و بازار صورت می‌گیرد، از اهمیت خاصی در نظام آموزشی برخوردار است. باید توجه داشت سرفصل برخی از این دروس به‌خصوص در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مربوط به سال‌های ۶۷ و ۶۸ بوده که اهمیت نیاز به بازنگری برای افزایش کارایی و کارآمدی در این دروس را افزایش داده است.

تغییر در دروس جبرانی دوره دکتری

براساس دستورالعمل تکمیلی دروس جبرانی دانشجویان دوره‌های دکتری تخصصی مورخ ۹۵/۷/۶، دروس جبرانی کلیه دانشجویان بازآمون و بدون آزمون به دو دسته دروس جبرانی الزامی مشترک و غیرمشترک تقسیم می‌شود. براین اساس دو درس روش تحقیق، مقاله و رساله‌نویسی پیشرفته و زبان تخصصی پیشرفته جز دروس جبرانی الزامی مشترک برای کلیه پذیرفته‌شدگان ارائه می‌شود. دروس جبرانی غیرمشترک به مجموع دروسی گفته می‌شود که هرکدام از گروه‌های آموزشی براساس نیازهای خود به دانشجویان ارائه می‌کنند. شرایط ارائه این دروس نیز به سه دسته تقسیم می‌شود؛ دسته اول دانشجویانی هستند که مقاطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد آنها با رشته تحصیلی دوره دکتری‌شان مرتبط و متجانس است، در این دسته گروه آموزشی می‌تواند اگر دانشجو را از نظر علمی نیازمند به گذراندن دروس جبرانی تشخیص دهد، حداکثر تا سقف ۶ واحد درسی برای آنها ارائه کند.

دسته دوم دانشجویانی هستند که یکی از مقاطع تحصیلی کارشناسی یا کارشناسی‌ارشد آنها با رشته تحصیلی دوره دکتری‌شان متجانس باشد، گروه آموزشی می‌تواند برای این دسته از دانشجویان تا سقف ۶ واحد درسی، شامل دروس مقطع کارشناسی یا کارشناسی‌ارشد متناسب با رشته تحصیلی در مقطع دکتری تخصصی تعیین کند.

دسته سوم نیز دانشجویانی هستند که هیچ‌کدام از مقاطع تحصیلی آنها متجانس و مرتبط با رشته تحصیلی در دوره دکتری‌شان نباشد، این دانشجویان فارغ از دخالت آموزش، ملزم به گذراندن ۶ واحد دروس جبرانی از مقطع کارشناسی متناسب با رشته تحصیلی دوره دکتری تخصصی خود هستند. براین اساس لازم است دانشجویان حداکثر تا ۱۰ واحد جبرانی را بگذرانند.

رشته‌های بازنگری‌شده دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۹۸

مقطع تحصیلی	رشته‌های تحصیلی
کارشناسی	مهندسی صنایع مبلمان
	مهندسی ماشین‌های صنایع غذایی
کارشناسی‌ارشد	آمار اقتصادی
	شیمی (گرایش شیمی تجزیه)
	مهندسی معماری گرایش مسکن
	مدیریت آموزشی
	زبان و ادبیات فارسی
	جغرافیای سیاسی
	تحقیقات آموزشی
	آموزش و بهسازی منابع انسانی
	زبان و ادبیات فارسی
	مدیریت رسانه
	زبان‌های باستانی ایران
دکتری	رفتار حرکتی

نگاهی به دستورالعمل تکمیلی دروس جبرانی دانشگاه آزاد اسلامی

دسته‌های مختلف دانشجویان	ارتباط مقاطع تحصیلی دانشجو با رشته پذیرفته‌شده مقطع دکتری	دروس جبرانی غیرمشترک	دروس جبرانی مشترک
دسته اول	مرتبط و متجانس	حداکثر تا سقف ۶ واحد درسی	روش تحقیق، مقاله و رساله‌نویسی پیشرفته و زبان تخصصی پیشرفته (جمعا ۴ واحد)
دسته دوم	غیرمرتبط و متجانس	حداکثر تا سقف ۶ واحد درسی	روش تحقیق، مقاله و رساله‌نویسی پیشرفته و زبان تخصصی پیشرفته (جمعا ۴ واحد)
دسته سوم	غیرمرتبط و غیرمتجانس	۶ واحد اجباری	روش تحقیق، مقاله و رساله‌نویسی پیشرفته و زبان تخصصی پیشرفته (جمعا ۴ واحد)

ادامه از صفحه ۴

دانشجویان اهل تسنن و تشیع در گفت‌وگو با «فرهیختگان» از همزیستی مذاهب دینی در دانشگاه‌ها گفتند

کلاس وحدت

ابوالفضل مظاهری
روزنامه‌نگار

روزهای پایانی هفته وحدت را سپری می‌کنیم؛ هفته‌ای که در فاصله دو تاریخ موجود در روایات اهل تسنن و تشیع در مورد سالروز میلاد پیامبر مکرم اسلام حضرت محمد مصطفی(ص) تشکیل می‌شود و بهانه‌ای شده تا پیروان دو مذهب شیعه و سنی به دور از اختلافات موجود در عقیده و عمل ضمن گرامیداشت این ایام به‌هم نزدیک‌تر شوند و به یک دغدغه بزرگ فعلی در جهان اسلام یعنی «وحدت» جامه عمل بپوشانند. دانشجویان دانشگاه‌های کشور نیز از طرق مختلف به پاسداشت این ایام و توجه به این مساله مهم می‌پردازند. برگزاری جشن و جلسات هم‌اندیشی از متداول‌ترین قالب‌ها در فضای دانشگاهی است. در برخی دانشگاه‌ها نیز دانشجویان شیعه که اکثریت دانشجویان را تشکیل می‌دهند، این روزها به اتاق‌های دانشجویان اهل تسنن سری می‌زنند تا وفاق و دوستی میان دانشجویان دو مذهب بیش از پیش شود.

اما در این میان حال و هوای دانشگاه مذاهب اسلامی کمی متفاوت از سایر دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور است و دانشجویان شیعه و سنی در کنار یکدیگر به تحصیل و البته تمرین تقریب و وحدت می‌پردازند. دانشگاه مذاهب آن‌گونه که از اسمش پیداست، با هدف آموزش همه مذاهب فقهی اسلامی از اوایل دهه ۷۰ بنیاد نهاده شده و یکی از اهداف اصلی آن تالیف و تقریب بیشتر بین پیروان مذاهب اسلامی و غنی‌تر ساختن بررسی‌های اسلامی بوده است. این دانشگاه از سه دانشکده اصلی فقه و حقوق مذاهب اسلامی، علوم قرآن و حدیث و کلام، فلسفه و ادیان تشکیل شده و وجه تمایز آن، حضور اساتید شیعه و سنی در کنار هم برای آشنایی و آگاهی هرچه بیشتر دانشجویان با جزئیات فقهی مربوط به مذاهب اسلامی است.

در روزهای اخیر سری به این دانشگاه زدیم و هم‌صحبت ۶ دانشجو شدیم تا از حال و هوای دانشگاه مذاهب اطلاع بیشتری کسب کنیم و از نگاه آنها نسبت به مسائل مهم جهان اسلام، به‌ویژه وحدت مسلمین مطلع شویم. در این گفت‌وگو سید محمدهادی موسوی، ابوالفضل ملکی و مصطفی پهلوان از دانشجویان اهل تشیع مشغول در مقطع کارشناسی رشته فقه و حقوق و رحمت‌الله دانشیار، نعمت‌الله فائز و خان‌محمد رحمانی از دانشجویان کارشناسی‌ارشد اهل تسنن و افغانستانی این دانشگاه ما را همراهی کردند. متن گفت‌وگوی دوسوته ما را در ادامه می‌خوانید.

!!!

محوطه کوچک حیاط دانشگاه، حاکی از جو با نشاط و دوستانه‌ای است که در آن هیچ تفاوت و تمایزی بین دانشجویان اهل تشیع و تسنن حس نمی‌شود. این ارتباط دوستانه و صمیمی چگونه در جو این دانشگاه حاکم شده است؟ آیا در تمام اجتماعات دانشجویی این فضا وجود دارد؟

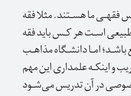

ملکی یک‌سری درس‌ها جزء دروس فقهی ما هستند. مثلا فقه حنفی یا فقه امامی فرق می‌کند و طبیعی است هر کس باید فقه مذهب خود را مطالعه کند و مطلع باشد؛ اما دانشگاه مذاهب اسلامی با توجه به گرایشش به تقریب و اینکه علمداری این مهم به حساب می‌آید، یک درس به‌خصوصی در آن تدریس می‌شود که در هیچ دانشگاه دیگری نمونه آن را نمی‌بینید. اسم این درس فقه مقارن به معنای فقه تطبیقی است. و در آن دانشجو با نظر فقهی سایر مذاهب اسلامی نیز در موضوعات مختلف آشنا می‌شود. فرقی نمی‌کند او چه مذهبی داشته باشد، فرد با این رویکرد تقریبی با نظرات همه مذاهب آشنا می‌شود. فقه مقارن حدود هشت واحد درسی است که به شخصه برای من بسیار ارزشمند است. من خوابگاهی نیستم، اما بی‌خبر هم نیستم. مثلا دیشب میهمان دوستم در خوابگاه بودم، اتاقی که در آن اهل تسنن و اهل تشیع در کنار هم زندگی می‌کنند. متاسفانه تصورات غلطی در فضای جامعه وجود دارد که می‌گویند چگونه این دو قشر در کنار هم می‌توانند زندگی کنند! جالب اینجاست که اگر یک فرد مسیحی یا یک مسلمان در کنار هم زندگی کنند اینقدر جلب توجه نمی‌کند یا منفی به آن نگاه نمی‌شود؛ این دیدگاه بدی است. درحالی که در برخی شهرهای کشور حتی ازدواج‌های مختلفی بین پیروان این دو مذهب هم اتفاق می‌افتد و یک مساله عادی است. این رویکرد، یک جریان و فکر خارجی است که بین مسلمانان وجود دارد.

رحمانی ما نه‌تنها در صحن دانشگاه یا در کلاس‌ها بلکه در سلف و خوابگاه هم با هم هستیم و این زندگی یادگار خوبی برای همه ما از دوران دانشجویی است. نه‌تنها با برادران ایرانی بلکه با دانشجویان سایر کشورها که در این دانشگاه مشغول تحصیل هستند، ارتباط خوبی داریم. ممکن است در اتاق من پیرو اهل تسنن، یک فرد شیعه حضور نداشته باشد، اما در اتاق کناری و در همسایگی ما حضور دارند و زندگی می‌کنند. در خوابگاه با آنها به هیچ مشکلی برنخورده‌ایم بلکه صمیمیت بیشتری هم پیدا کرده‌ایم.

پس چرا در نگاه برخی از مردم، زندگی و ارتباط پیروان مذاهب اسلامی در از انتظار است؟

رحمانی دلیل اصلی آن آگاهی نداشتن از یکدیگر است، تعریف ما درمورد اهل تسنن و تشیع همان چیزی است که دیگران به ذهن ما تزریق کرده‌اند. دلیل اختلاف بین مذاهب اسلامی، نداشتن آگاهی و معرفت نسبت به هم است. جا دارد از مقام معظم رهبری تشکر کنیم که زمینه این وحدت و حفظ آن را فراهم ساختند. ما آمدیم و دیدیم. چزهایی را که شنیده بودیم، تجربه کردیم و متوجه شدیم غیر از آن تعریفی بود که شنیده بودیم. اگر این مدل تقریبی وجود داشته باشد و همه مذاهب دیگر را مطالعه کنند، وحدت واقعی محقق خواهد شد. علت تفرقه امت اسلامی این است که آنچه دیگران به ما فهمانده‌اند، ما پذیرفته‌ایم؛ اگر خودمان به‌طور مستقیم افکار و اندیشه‌های آنان را مطالعه کنیم، مشکل حل می‌شود. به‌طور مثال در زمان حضورمان که بیش از یک‌سال از آن می‌گذرد، صفا و صمیمیت بین‌مان حاکم بود و امیدواریم همین‌طور هم بماند.

بقیه هم همین نظر را دارند؟

موسوی ببینید ما در کلاس‌های درسی نظرات مختلف مذاهب را می‌شنویم و از آن آگاهی پیدا می‌کنیم و همین نظرات را در خوابگاه با دوستان مرور می‌کنیم و به‌نوعی تبادل فکری صورت می‌گیرد. مباحثه همیشه در خوابگاه وجود دارد ولی هیچ‌وقت منجر به مجادله و درگیری نشده است. وقتی از عقاید هم مطلع می‌شویم، می‌بینیم که مشترکات‌مان خیلی بیش از اختلافات‌مان است، ما هم باید روی اشتراکات تمرکز کنیم.

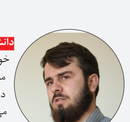

دانشیار صحبت‌های دوستان را من هم تایید می‌کنم. صمیمیت خوبی بین دانشجویان در دانشگاه مذاهب وجود دارد. اختلاف‌ها در این دانشگاه، یک روحیه آکادمیک است و پایداری و تداوم دارد. در کلاس‌های درسی دانشجویان اهل تشیع به نظرات ما احترام می‌گذارند و متقابلا ما هم سر به نظرات آنان احترام می‌گذاریم. دانشگاه مذاهب اسلامی زمینه این اتفاق را فراهم کرده است. مساله‌ای که فقط دو نفر از اهل تسنن در آن حضور دارند و بیش از ۲۰ نفر از اهل تشیع در این کلاس هستند. با وجود این، هیچ‌گاه آنها علیه ما موضع‌گیری و مخالفتی نداشتند. هرکس نظر و عقیده خود را آزادانه بیان می‌کند.

اما در محیط دانشجویی با توجه به سن و سال بچه‌ها، بحث کردن و تعصب وجود دارد. یعنی شما با چنین فضایی در کلاس‌ها مواجه نبودید؟

دانشیار تعصب در جایی است که من از نظر طرف مقابلم آگاهی نداشته باشم. ما که از نگاه‌ها و اندیشه‌های مختلف آگاه می‌شویم، ناخودآگاه این تعصب از بین می‌رود و تسامح فکری را به وجود می‌رود، در چنین شرایطی تعصب کورکورانه جایی ندارد. البته شاید در دفعات اولیه حضور و آشنایی دانشجوها چنین فضایی به وجود بیاید، اما با آشنایی بیشتر دانشجویان این فضا تغییر می‌کند.

چرا این جو صمیمی دانشگاه مذاهب در جامعه حاکم نمی‌شود؟ چه عاملی باعث شده اختلافات مذاهب اسلامی بیش از مذاهب آن به چشم بیاید؟

فائز نکته‌ای که شما مطرح می‌کنید، مربوط به این فضای آکادمیک است. من اصل و فرع اعتقادات شیعیان را بررسی می‌کنم و با بررسی آن متوجه می‌شوم عمده اختلافات ما مربوط به فروع است. این فروع نمی‌تواند ما را از هم جدا کند. در این فضای علمی مشکل خاصی وجود ندارد، اما مساله اصلی مربوط به جامعه است. اگر چنین فضایی در کشورهای مختلف به وجود بیاید، مطمئن هستم وحدت امت اسلام مستحکم خواهد شد و اختلافاتی که بین شیعه و سنی سال‌هاست فاصله ایجاد کرده و سبب شده حتی حکومت‌های بزرگ‌شان را از دست بدهند و زیر استعمار کشورهای استکبارگری چون انگلیس بروند، کمرنگ شود. آنچنانکه رهبری ایران هم به خاطر نزدیک شدن شیعه و سنی بر تاسیس این محل آموزشی تاکید ویژه‌ای داشتند.

رحمانی یکی از عوامل تشدید اختلافات ما، مداخله کشورهای بیگانه مثل آمریکا و انگلیس است. این کشورها تفرقه میان ما را جزئی از منافع خود می‌دانند و اگر این اختلاف از بین برود، منافع آنها هم از بین خواهد رفت. یکی از اصلی‌ترین عوامل تفرقه‌های موجود در جهان اسلام همین کشورهای بیگانه هستند که از پیروان مذاهب اسلامی دشمن ساخته‌اند. این مطلب صرفا مربوط به امروز نیست بلکه در گذشته نیز وجود داشته و از آن استفاده می‌کردند. برای بزرگ‌تر از این شرایط دود شدن از این تفرقه باید بیشتر هوشیار و بیدار باشیم.

ملکی نکات مورد اشاره دوستان اهل تسنن را قبول دارم. ریشه اختلافات موجود به تشنج‌های سیاسی باز می‌گردد. وضعیت عراق فعلی را می‌بینید، زمینه‌های مذهبی وجود دارد، اما برخی در این کشور عملا بازیچه دست کشورهای بیگانه مانند انگلیس شده‌اند. عقیده ما براساس تعقل و تفکر شکل گرفته است. کشورهای مستکبر به دنبال گرفتن این تعقل هستند تا بتوانند از فریب‌خوردگان بازیچه بسازند و استفاده کنند. چنانچه در پیدایش وهابیت این موضوع را به وضوح می‌بینیم. عربستان امروز ریشه فساد در امت اسلامی است. از یک‌طرف به جنگ کشور اسلامی دیگر یعنی یمن می‌رود و از سوی دیگر به دنبال تفرقه‌افکنی میان کشورها و جامع مسلمان است یا حتی درمقابل مساله فلسطین نه‌تنها حمایتی از مردم مظلوم این کشور ندارد بلکه از مواضع رژیم غاصب صهیونیستی حمایت می‌کند. ریشه وهابیت براساس تفرقه به وجود آمده و پیش می‌رود. از این تفرقه، دشمن خارجی سود می‌برد. دشمنی که به دنبال از بین بردن اتحاد جامعه مسلمان است. اگر تعقل از مسلمانان گرفته شود، همین موضوع شیعه انگلیسی و سنی آمریکایی به وجود می‌آید.

دانشیار من هم سخنان دوست شیعه‌ام را تایید می‌کنم. از دید ما نسبت اسلام و سیاست بسیار اهمیت دارد. باید سیاستی اسلامی داشته باشیم. غربی‌ها پشت این اختلاف‌افکنی هستند، با وجود این، وظیفه ما در چنین شرایطی چیست؟ راهکار ما در مقابل مداخله آنها چیست؟ راهکار اصلی‌ای که به نظر من می‌رسد رواج همین فضای آکادمیک و علمی در جامعه است؛ اولا از طریق نظری و در ثانی از شیوه‌های عملی. ما باید تقریب را ایجاد کنیم و به یکدیگر نزدیک شویم. زمانی که ما در نظر و عمل متحد نباشیم، فضایی برای حضور کشورهای بیگانه فراهم می‌شود.

موسوی دانشگاه مذاهب نمونه کوچکی از جامعه است. وقتی دانشجویان به این دانشگاه می‌آیند و از عقاید یکدیگر اطلاع پیدا می‌کنند، اختلافات اندک ما کمتر دیده می‌شود. باید همین مدل را در جامعه و سایر کشورها بسط داد تا اشتراکات جلوه بیشتری پیدا کند.

فائز من که دانشجوی ارشد رشته فقه مقارن هستم، همین دغدغه را دارم و آرزومندم همه دانشجویان جهان اسلام این دغدغه را در خود احیا کنند. از طرفی امیدوارم پس از پایان دوران تحصیل ما سفیری برای تقریب مذاهب باشیم و نقاط اتفاق‌نظر را بیشتر بها بدهیم. اختلافات ما را از هم دور می‌کند و این دوری مورد استفاده کشورهای خارجی قرار می‌گیرد. همین الان هم منافع کشورهای اسلامی را کشورهای غربی می‌برند، اگر قدرت‌های اسلامی با یکدیگر وحدت داشته باشند، قدرت‌های بزرگ جهان حرفی برای گفتن نخواهند داشت. وضعیت نفت را نگاه کنید، اگر کشورهای اسلامی که عمده دارندگان نفت جهان هستند، اراده به تحریم کنند، بسیاری از کشورها نمی‌توانند کاری از پیش ببرند. این ایده وحدت باید در همه دانشجویان فعال شود، چراکه شیرازه امت اسلام است.

عکاس: مامور خطایی / فرهیختگان

پهلوان دوستان نکات خوبی را مطرح کردند. هفته، هفته وحدت است. وحدت به صورت عام معنی یکی شدن می‌دهد، چیزی که در ذهن مردم هم شکل گرفته، این است که وقتی صحبت از بین مذاهب می‌شود، شیعه و سنی یکی شوند.

این تصور اشتباهی است، وحدت به صورت خاص‌تر به این معنی است که شیعه با همان اعتقادات و اهل تسنن هم با هم اعتقادات خودش در کنار یکدیگر شاکله یکپارچه‌ای را تشکیل دهند تا دربرابر دشمنان اول مقاومت کنیم و در وهله بعدی بتوانیم ضربات سهمگینی هم به آنها بزنیم. این موردی است که کمتر مورد توجه قرار گرفت. البته اسلامی که مقصود ماست، سکولار نیست. اولین مرحله برای ایجاد وحدت بین مذاهب اسلامی این است که همزیستی مسالمت‌آمیز بین آنها شکل بگیرد، چیزی که ما هم‌اکنون در خوابگاه‌های دانشگاه می‌بینیم. وقتی وارد دانشگاه می‌شوم، با چشم دیگری به یک اهل تسنن نگاه می‌کنم و ممکن است او هم همین نگاه را نسبت به من داشته باشد. اما زندگی در کنار هم و گفت‌وگوهایی که بین ما صورت می‌گیرد، به ما نشان می‌دهد که چقدر نکات مشترک زیادی داریم. این وحدت به اجبار نیست بلکه کاملا دوسوته است. وحدت یکی از مولفه‌های رسیدن به تمدن نوین اسلامی است.

به نظر شما مهم‌ترین دغدغه فعلی مسلمین در شرایط فعلی چه چیزی باید باشد؟ به بیان دیگر اولویت‌های مهم و اساسی جهان اسلام در شرایط کنونی چیست؟

موسوی من فکر می‌کنم اگر وحدت شکل بگیرد، همه مشکلات ملت‌های مسلمان به واسطه همین وحدت حل خواهد شد؛ چه مربوط به مسائل سیاسی باشد، چه اقتصادی و چه دغدغه‌های فرهنگی. اصلی‌ترین مساله فعلی در جهان اسلام وحدت بین ملل اسلامی است.

دانشیار من حرف آقای موسوی را تایید می‌کنم، مساله اصلی وحدت است، اما ما باید در قدم اول زمینه وحدت را مساعد کنیم. ابتدا باید فضای علمی را برای ایجاد وحدت در حوزه فکر و نظر آماده کنیم، اگر این مهم اتفاق بیفتد، به‌صورت عملی هم شاهد وحدت خواهیم بود.

فائز وحدت یک شیرازه برای جهان اسلام است و در اهمیت آن شکی نیست. نکته مهم راه رسیدن به وحدت است.

پهلوان به نظر من هم وحدت وسیله‌ای است برای رسیدن به یکپارچگی و شاکله‌ای در جهان اسلام. جهان اسلام درگیر عده‌ای شبه‌مسلمان شده است. دشمنان ما بیکار نبودند و نیستند و گروه‌های تکفیری را ایجاد کردند تا به جوامع اسلامی نفوذ کنند. تنها راه جلوگیری از ضربات دشمنان به مسلمین، برطرف کردن جلهی است که برخی مذاهب اسلامی نسبت به همدیگر دارند. بسیاری از کسانی که با وحدت مشکل دارند، به خاطر بی‌اطلاعی و جهل آنهاست که در صورت برطرف کردن آن می‌توان امیدوار بود بسیاری از همین افراد به سمت وحدت گرایش پیدا کنند. اگر این اتفاق بیفتد، به‌نوعی می‌توان مسلمانان واقعی را از شبه‌مسلمانان متمایز کرد و تشخیص تکفیری سخت نخواهد بود.

ادامه در صفحه ۵

نیمکت خبر

تجمیع گرایش‌های دکتری از سال ۱۴۰۰

محمدرضا آهنچیان، مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری گفته است: «تجمیع گرایش‌های مقطع دکتری در دانشگاه‌ها از سال ۱۴۰۰ کلید می‌خورد و شیوه‌نامه آن در آستانه ورود به شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی است.» او در گفت‌وگو با ایرنا اظهار داشت: «شیوه‌نامه تجمیع گرایش‌های مقطع دکتری تنظیم شده و به تایید معاون آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رسیده است.» وی افزود: «این شیوه‌نامه هم‌اکنون در آستانه ورود به شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارتخانه است که اگر به تصویب این شورا برسد، از سال ۱۴۰۰ اجرایی خواهد شد.» این مقام مسئول وزارت علوم درباره علت تجمیع گرایش‌های دکتری تاکید کرد: «شاخه‌شاخه شدن رشته‌ها یک نظام غیرسیستماتیک را دامن زده است و هزینه‌های سربار برای دانشجویان ایجاد می‌کند؛ همچنین دانش‌آموختگان سرگردان می‌شوند.» وی تجمیع دوره دکتری را به منزله پایین آمدن ظرفیت دوره پذیرش ندانست و تاکید کرد: «تجمیع یعنی گرایش‌ها حذف شود که به‌عنوان مثال تنها یک رشته علوم اجتماعی داشته باشیم؛ بنابراین ظرفیت‌ها تغییر پیدا نمی‌کند مگر اینکه دانشگاه این تصمیم را داشته باشد.»

اختلاف امار دانشجویان خارجی داخل ایران

نشست بررسی جایگاه ایران در بازار دانشجویان بین‌المللی با هدف تبدیل شدن به مرجعیت علمی و فراهم کردن زیست‌بوم مطلوب در دانشگاه صنعتی امیرکبیر برگزار شد. صلاح‌رشید حاجی‌پور، رئیس پژوهشکده سیاست‌پژوهشی و مطالعات راهبردی حکمت در این مراسم گفت: «بر کردن صندلی‌های خالی در دانشگاه‌های کشور از طریق دانشجویان خارجی سیاست اشتباهی است.» او افزود: «بیشتر صندلی‌های خالی در دانشگاه کشور در مقطع کارشناسی و در رشته‌های علوم انسانی و مهندسی وجود دارد، این درحالی است که در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری صندلی خالی نداریم و شاهد افزایش تعداد دانشجویان در این مقاطع تحصیلی هستیم.» این محقق با بیان اینکه درحال حاضر با صندلی خالی در دانشگاه‌های معتبر رویه‌رو نیستیم، تصریح کرد: «صندلی خالی بیشتر در دانشگاه‌های پیام‌نور و علمی- کاربردی وجود دارد که با کاهش دانشجو رویه‌رو هستند.» حاجی‌پور ادامه داد: «این موضوع اشتباه است که بخواهیم پذیرش دانشجویان خارجی را براساس صندلی خالی موجود در دانشگاه پر کنیم.» وی گفت: «آمار یونسکو نشان می‌دهد درحال حاضر ۱۹ هزار دانشجوی خارجی در ایران تحصیل می‌کنند و این درحالی است که مسئولان داخلی آمار ۴۸ هزار نفر را ارائه می‌دهند.»

افزایش سنوات در اختیار هیات امنای دانشگاه هاست

علی خاکی، معاون آموزشی وزیر علوم گفت: «تقریبا تمام دانشگاه‌ها در سال جاری اعلام کردند که دانشجویان کارشناسی در نیمسال نهم از پرداخت شهریه معاف شده‌اند و شهریه آنها از درآمدهای اختصاصی دانشگاه تامین می‌شود.» او در گفت‌وگو با مهر با اشاره به افزایش سنوات تحصیلی در مقطع کارشناسی در سال جاری گفت: «مدت دوره تحصیل دانشجویان کارشناسی هشت ترم است و دولت بابت هشت ترم تحصیل این دانشجویان پول می‌دهد.» وی ادامه داد